

Τα 100 έτη του Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος Ιλισσού

/ [PEMPTOUSIA TV](#)

Με τη χάρη του Θεού συμπληρώνονται φέτος 100 έτη από την ανέγερση του ιστορικού και περικαλλούς Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος Ιλισσού της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών (1925-2025) και παράλληλα 140 έτη συνεχούς ενοριακής ζωής και μαρτυρίας.

Στην ανατολική όχθη του Ιλισσού, κάτω από το λόφο Κυνοσάργους, νοτιοδυτικά του σημερινού Ναού, βρισκόταν ο παλαιός μικρός μονόχωρος ναός του Αγίου Παντελεήμονος, στον οποίο ήταν εφημέριος μέχρι το 1891 ο όσιος ιερέυς Νικόλαος Πλανάς (†1932). Κηρύχθηκε ενοριακός τον Φεβρουάριο του 1885, επί δημαρχίας Δημ. Σούτσου, και εγκαινιάσθηκε στις 21 Ιουλίου του ιδίου έτους. Με την πάροδο του χρόνου, όταν στην περιοχή άρχισαν να εγκαθίστανται περισσότεροι κάτοικοι, ήταν προφανής η ανάγκη για την ανοικοδόμηση ενός μεγαλύτερου και ευρύχωρου Ναού. Η περιοχή εντάχθηκε στο σχέδιο πόλεως των Αθηνών το 1886.

Ο προϊστάμενος του Ιερού Ναού Αγίου Παντελεήμονος, **Πρωτοπρεσβύτερος π. Σπυρίδων Λόντος**, είχε μιλήσει στην Remptousia.tv και τον δημοσιογράφο Δημήτρη Στρουμπάκο για την ιστορία του ναού.

Πατήστε στην εικόνα για να δείτε το βίντεο:

Το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Αθηναίων εγκρίνει τα πρώτα σχέδια του σημερινού Ναού τον Ιούνιο του 1891 και την ανέγερση του στις 2 Δεκεμβρίου 1902. Η ανέγερση του νέου Ναού θα γινόταν άνευ δημοπρασίας, με βάση τα εκπονηθέντα σχέδια της Τεχνικής υπηρεσίας του Δήμου και η πρόοδος των εργασιών ανάλογα με τα έσοδα των ερανικών επιτροπών.

Όλα τα επόμενα χρόνια γίνονται μεγάλες προσπάθειες για την ανεύρεση οικονομικών πόρων με σκοπό την ολοκλήρωση της ανέγερσης του Ναού. Αυτές εντατικοποιήθηκαν στις αρχές του 1920. Τότε, οι ερανικές επιτροπές αφού εξασφάλισαν την άδεια από την Πολιτεία για την διενέργεια εράνων, κατάρτισαν κλιμάκια και απέστειλαν και επιστολές προς Εκκλησιαστικά Συμβούλια άλλων Ναών, αλλά και ιδιώτες στην Ελλάδα και το Εξωτερικό, με σκοπό τη συνδρομή τους στο τεράστιο έργο.

Τον Οκτώβριο του 1924 η Εκκλησιαστική επιτροπεία του Ναού υποβάλλει φάκελο μελέτης για την ολοκλήρωση της ανεγέρσεως του Ναού. Τα σχετικά διαγράμματα, υποχρεώσεις και προϋπολογισμό του έργου (750.000 δρχ.) συνέταξε ο αρχιτέκτονας του Υπουργείου Εκκλησιαστικών Χρύσανθος Κανελλόπουλος.

Η ανέγερση του Ναού είχε ολοκληρωθεί το 1925, όμως την Κυριακή 14 Φεβρουαρίου 1926 κατέπεσε ο κεντρικός τρούλος καταστρέφοντας το μεγαλύτερο μέρος του. Όλα τα επόμενα χρόνια η προσπάθεια εύρεσης οικονομικών πόρων για την αποπεράτωση του Ναού ήταν κοπιώδης. Συστήθηκαν ερανικές επιτροπές, διεξήχθησαν λαχειοφόρες αγορές και τοποθετήθηκαν κουμπάρδες εντός του Ναού. Οι εργασίες αποκαταστάσεως της ζημιάς κράτησαν δέκα χρόνια. Μετά από συντονισμένες προσπάθειες το Εκκλ. Συμβούλιο κατάφερε να εξασφαλίσει από την εταιρεία «Α.Ε. ΤιτάνΧαλκίδος» δωρεάν δύο τόνους τσιμέντου και έτσι το έργο ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 1936.

Τα εγκαίνια του Ναού τελέστηκαν στις 16 Απριλίου 1939 (Κυριακή του Θωμά) από τον τότε Επίσκοπο Ταλαντίου και μετέπειτα Μητροπολίτη Εδέσσης και έπειτα Θεσσαλονίκης, Παντελεήμονα Α΄ (Παπαγεωργίου).

Αρχιτεκτονικός τύπος

Ο ναός ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο του απλού σταυροειδούς εγγεγραμμένου τετρακιόνιου ναού μετά τρούλου, του οποίου η εγκάρσια κεραία απολήγει σε ημικυκλικές κόγχες κατά το πρότυπο του αθωνικού αρχιτεκτονικού τύπου. Οι εξωτερικές διαστάσεις του οικοδομήματος είναι 23.95μ. επί 23.55μ. και οι διαστάσεις του ιερού βήματος είναι 2.70 επί 14.40μ. Ανατολικά, βόρεια και νότια ο Ναός απολήγει σε ημικυκλικές κόγχες ενώ δυτικά φέρει νάρθηκα μέ δίριχτη στέγαση. Εσωτερικά στον όροφο του νάρθηκα διαμορφώνεται υπερώο - γυναικωνίτης (11 επί 6.22μ.), στον οποίο η πρόσβαση γίνεται από ΒΔ με εσωτερική κυκλική κλίμακα.

Εικονογραφικός Διάκοσμος

Ο Ναός έχει αγιογραφηθεί σε δύο φάσεις. Η πρώτη έγινε το χρονικό διάστημα

1948-1951 όταν ανατέθηκε κατόπιν διαγωνισμού στον αγιογράφο Δημήτριο Καφή η εξιστόρηση της κόγχης, της μετώπης της και της αψίδας του Ιερού βήματος. Στη κόγχη δεσπόζει η Πλατυτέρα που περιβάλλεται στην αψίδα από εννέα μούστα Στρατηλατών Αγίων. Στην αψίδα είναι ζωγραφισμένη και η Άνάληψις, ενώ ιστορήθηκαν και τέσσερις Ιεράρχες στο Ιερό Βήμα. Η επιχορήγηση των έργων έγινε απο το Σωματείο «Χριστοφιλία» που είχε ιδρυθεί το 1948 και σκοπός του, μεταξύ άλλων, ήταν η οικονομική ενίσχυση των έργων του Ναού. Ο Δημ. Καφής θα αγιογραφήσει υπέροχες παραστάσεις και σε άλλα σημεία του Ναού.

Η δεύτερη φάση αγιογραφήσεως ξεκινά τό 1976, όταν επιλέχθηκε ο αγιογράφος Γεώργιος Χοχλιδάκης, συνεργάτης του Φώτη Κόντογλου, να ιστορίσει αρχικά τα θέματα του Παντοκράτορος, των αγγελικών δυνάμεων, των προφητών, των δικαίων και των ευαγγελιστών. Τό 1978 έλαβε προκαταβολή για την αγιογράφιση της νοτίου πλευράς του Ναού, τον επόμενο χρόνο υπέβαλλε μακέτα για την αγιογράφιση της βορείου και της δυτικής πλευράς, η οποία ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 1985. Την αγιογράφιση της εισόδου και του πρόναου περάτωσε τό 1988.

Οι κεντρικές δεσποτικές εικόνες στο Τέμπλο, του Ιησού Χριστού, της Θεοτόκου,

του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου και του Αγίου Παντελεήμονα είναι έργα του ζωγράφου Γεωργίου Ν. Γλιάτα, ιστορημένες το 1935. Στο βόρειο κλίτος του Τέμπλου οι εικόνες του Αγίου Στυλιανού, έργο του ζωγράφου Ιωάννη Παπαδημητρίου τό 1934 και του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, έργο του ζωγράφου Χατζή τό 1936, ενώ στο νότιο κλίτος του, οι εικόνες της Αγίας Βαρβάρας και της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, έργα του ζωγράφου Αντωνίου Καραφυλλάκη, ιστορημένες το 1932.

Μεταξύ των άλλων φορητών εικόνων που διασώζονται στο Ναό, μνημονεύονται ενδεικτικά η μεγάλων διαστάσεων ρωσική εικόνα του Αγίου Παντελεήμονα, έργο ανώνυμου Ρώσου δυτικότροπου αγιογράφου των αρχών του 20ου αι., η εικόνα του Αναστάσιος Χριστού στον ξυλόγλυπτο δεσποτικό θρόνο, έργο των Δημ. Πελεκάση και Δημ. Καφή το 1938, η εικόνα της Αγίας Παρασκευής με σκηνές του βίου της σε προσκυνητάρι της εισόδου, έργο του Παντολέοντα Ζωγράφου το 1886, η εικόνα της Παναγίας «Ρόδον το Αμάραντον», έργο του Αδριανού Καρβελά το 1860, η εικόνα του Αποστόλου και Ευαγγελιστή Λουκά, έργο του Οθωνα Γιαβόπουλου το 1894, η εικόνα του Αγίου Νικολάου, έργο της αδελφότητας των Ιωασαφαίων το 1916 και η εικόνα του Αγίου Παντελεήμονος που φέρει ασημένα επένδυση και αποτελεί αφιέρωμα του Μητροπολίτου Αθηνών Προκοπίου του Β' (1899).

Ιδιαίτερη ευλογία και παρακαταθήκη για όλους μας αποτελεί η ευλογητή παρουσία και διακονία του Αγίου Νικολάου Πλανά στην Ενορία κατά τα τέλη του 19ου αι. Ο Άγιος χειροτονήθηκε πρεσβύτερος το 1884 και διορίσθηκε εφημέριος του παλαιού μικρού ναΐσκου που κηρύχθηκε ενοριακός το 1885. Σύμφωνα με τα σωζόμενα

ληξιαρχικά βιβλία της Ενορίας μας, ο Άγιος παρέμεινε ως εφημέριός του Ναού μέχρι το Φεβρουάριο του 1891. Μεταξύ των υπολοίπων εφημερίων του σημερινού Ναού μνημονεύονται ενδεικτικά οι π. Δημήτριος Λάζαρης (+1930) και Παντελεήμων Αναστασίου (+1951), οι οποίοι μόχθησαν για την ανέγερσή του, οι Αρχιμανδρίτες Χρυσόστομος Αγγελιδάκης (+1937), μετέπειτα Επίσκοπος Κισάμου και Σπυρίδων Σγουρόπουλος (+1960) που φρόντισαν για την αποπεράτωσή του μετά την καταστροφή του 1926, ο Αρχιμ. Τιμόθεος Νεγρεπόντης, (+1998), μετέπειτα Επίσκοπος Παμφίλου και Επίσκοπος Ντιτρόϊτ Αμερικής, ο οποίος ανέγειρε το πνευματικό κέντρο του Ναού και ο Πρωτ. Ιωάννης Καραλής (+2021) κτητωρ του οίκου ευγηρίας στη πλατεία Κυνοσάργους.

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσεως 100 ετών από την ανέγερση του Ναού, το Εκκλ. Συμβούλιο προγραμματίζει λατρευτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις από 19-23 Νοεμβρίου 2025.

